

zij 'gelegen (waren) in bevolkingsconglomeraties'.¹ De havens van Rotterdam lagen daar dicht bij – hoe moest men nu voortaan handelen? Goed doorgesproken werd de zaak niet; het bleef bij een mededeling van Furstner dat hij de *RAF* om nadere inlichtingen zou vragen aangaande het Rotterdamse bombardement. Ook over een 'mededeling via Radio Oranje' werd geen woord gewisseld.

Gerbrandy nam aan dat men de formulering van die mededeling aan hem overgelaten had, en gegeven het misbaar in de Nederlandse pers en radio meende hij dat snel gereageerd moest worden.

Voor Gerbrandy en Furstner kwam in hun overleg vast te staan dat de regering zich niet bedremmeld moest opstellen. Furstner kreeg via Moolenburgh precieze gegevens van de *RAF* over de bombardementen op alle havens in West-Europa tot 1 juli '41, waaruit bleek dat de meeste havens in België en Frankrijk veel frequenter gebombardeerd waren dan de Nederlandse; duidelijk was dat de *RAF* heel wel kon voortgaan, de transportdoelen in en bij Rotterdam te bombarderen – welnu, bewoners van het betrokken gebied die dat wensten, moesten dan maar verhuizen. Op grondslag van door Gerbrandy verstrekte aanwijzingen schreef Kasteel een concept-tekst voor uitzending door Radio Oranje op donderdagavond 9 oktober, maar Pelt had tegen die tekst bezwaren. Donderdagochtend sprak Pelt met Gerbrandy af dat hij 's middags om kwart over drie met deze en Furstner de zaak zou bespreken.

In het begin van die middag kreeg Bolkestein, die op die dag zeventig jaar werd, een lunch aangeboden door al zijn ambtgenoten – hij werd daar met warmte toegesproken en Welter nam de gelegenheid te baat om Gerbrandy te prijzen voor de wijze waarop hij het kabinet leidde. Zonder te zeggen dat Radio Oranje 's avonds over het bombardement op Rotterdam zou spreken, verlieten Gerbrandy en Furstner de lunch eerder dan hun ambtgenoten. Gerbrandy kon slechts bij een deel van het gesprek met Pelt aanwezig zijn en toen hij ca. zes uur in *Brown's Hotel* terug was, vond hij daar twee teksten: het concept van Kasteel en een langer concept van Pelt. Gerbrandy vond Kasteels concept het beste (hij was bereid, die tekst zelf uit te spreken), maar toen Pelt zei dat de tweede tekst juist samen met de admiraal was opgesteld ('de specialist uit ons kabinet', zoals Gerbrandy enkele dagen later schreef²), keurde hij goed dat die tweede tekst³ uitge-

¹ Die formulering komt voor in de brief die Steenberghe en Welter op dinsdag 14 oktober aan Gerbrandy zonden (Gerbrandy: *Enige hoofdpunten*, p. 44-46).

² Brief, 16 okt. 1941, van Gerbrandy aan Steenberghe en Welter (a.v., p. 46-49).

³ A.v., p. 60-62.